

Datum

2023-11-22

Vår referens

Ilona Holmgren

Verksamhetscontroller

ilona.holmgren@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Socialdepartementet - Elektronisk tillgång till barns uppgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården (Ds 2023:26) STK-2023-1251

Sammanfattning

Malmö stads har av Socialdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på promemoria Elektronisk tillgång till barns uppgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården (Ds 2023:26). Promemorian behandlar barns och vårdnadshavares direktåtkomst av uppgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården. Direktåtkomst avser vårdnadshavares elektroniska åtkomst till sina barns patientuppgifter inom hälso- och sjukvården. Utredningen konstaterar att nuvarande lagstiftning är otydlig och menar att elektronisk tillgång behöver bli tydligare.

Utredningen föreslår bland annat att barn från 13 år själv ska kunna fatta beslut om sina hälso- och sjukvårdsuppgifter. Förslagen syftar till att skydda barns integritet. Ändringarna regleras i patientdatalagen, i lagen om nationell läkemedelslista och i offentlighets- och sekretesslagen och föreslås börja gälla 1 juli 2024.

Arbetsmarknads- och socialnämnden, funktionsstödsnämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har lämnat yttranden. Förslaget är att ställa sig positiv till promemorians förslag.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

Beslutsunderlag

- Elektronisk tillgång till barns uppgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården (Ds 2023:26)
- Remiss från Socialdepartementet - Elektronisk tillgång till barns uppgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården (Ds 2023:26)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 231127 Remiss från socialdepartementet - Elektronisk tillgång till barns uppgifter inom hälso- och sjukvården och tandvården Ds 2023:26
- Grundskolenämnden beslut 231025 § 164
- Remissvar från grundskolenämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 231026 § 304

- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen delegationsbeslut 231106
- Remissvar från gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen
- Remissvar från funktionsstödsnämnden
- Funktionsstödsnämnden beslut 231030 § 108

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2023-11-27

Kommunstyrelsen 2023-12-06

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Funktionsstödsnämnden

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Malmö kommun har fått möjlighet att lämna synpunkter på promemoria Elektroniskt tillgång till barns uppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård (DS 2023:26) av Socialdepartementet på Regeringskansliet. I ärendet har arbetsmarknads- och socialnämnden, funktionsstödsnämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden getts möjlighet att yttra sig.

Bakgrund

Utredningen har haft i uppdrag att kartlägga ordningen om vårdnadshavares tillgång till barns uppgifter via direktåtkomst inom hälso- och sjukvården och tandvården. Direktåtkomst avser vårdnadshavares elektroniska åtkomst till sina barns patientuppgifter inom hälso- och sjukvården. Utredningen ska även ge förslag på åtgärder för en mer ändamålsenlig ordning och visa om det finns situationer då det inte är lämpligt att vårdnadshavare får del av barnets uppgifter. Barns rättigheter och behov av skydd, vårdnadshavares ansvar enligt föräldrabalken samt relevant dataskyddslagstiftning och risker för missbruk av barnets e-legitimation ska vägas in i utredningen.

Utredningen i korthet

Utredningen behandlar barns och vårdnadshavares tillgång till elektronisk åtkomst och lämnar förslag på ny reglering.

Utredningen visar hur nuvarande ordning ser ut, i fråga om rättsläge, forskning och utifrån myndighetsrapporter. Regleringen i praktiken och i andra länder beskrivs. Vidare redogörs för känd kunskap om elektronisk åtkomst (för barn och vårdnadshavare), av barns hälso- och sjukvårdsuppgifter. Möten har skett med företrädare för olika organ såsom E-hälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner, Inera, Integritetsskyddsmyndigheten, Barnombudsmannen, Region Skåne, Funktionsrätt Sverige och barn i åldrarna 13–16 år.

Förslagen rör regionernas och kommunernas hälso- och sjukvård, och statliga myndigheter exempelvis kriminalvården och Statens institutionsstyrelse. Hälso- och sjukvård i kommuner berör vissa grupper i samband med insatser enligt Socialtjänstlagen (2001:4583), lagen (1993:387)

om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS eller vid hälso- och sjukvårdsinsatser inom elevhälsan.

Det framgår behov av statliga åtgärder enligt andra rapporter, vad barn och vårdnadshavare tycker och vad andra berörda aktörer anser är problem och möjliga lösningar. Utredningen konstaterar att nuvarande lagstiftning är otydlig i fråga om barn och vårdnadshavares tillgång till barns uppgifter. Utredningen menar att elektronisk tillgång behöver bli tydligare, eftersom det finns skilda uppfattningar om vad som är en ändamålsenlig lösning. Nationell samordning och gemensamma rutiner behövs för att öka tydlighet, transparens och förståelse för systemet. Systemets utformning behöver skydda barns integritet och säkerställa att vårdnadshavare inte får tillgång till uppgifter som kan medföra en risk för barnet. Bedömningen är att de flesta tonåriga barn ska kunna ha tillgång till sina hälso- och sjukvårdsuppgifter på ett smidigt sätt. Som utgångspunkt anser utredningen att yngre barn behöver ta del av sina hälso- och sjukvårdsuppgifter tillsammans med en vuxen. Det anses fördelaktigt att de flesta vårdnadshavare kan medges elektronisk tillgång till barns hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Ett kapitel ägnas åt förutsättningar för genomförande av förslagen. Utredningen ser behov av nationell samordning genom föreskrifter eller liknande, av teknisk utveckling, verksamhetsutveckling och kunskapslyft för vårdgivare samt anpassad information till barn och vårdnadshavare. Allt det krävs, för att säkra barns integritet. Utredningens slutsatser och vad som anses vara en ändamålsenlig ordning framgår av kapitel 10.

Förslagen bedöms av utredningen inte medföra obligatoriska kostnader och ger möjligheter att fullfölja åtaganden enligt hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Kostnader följer med att skapa ändamålsenlig och säker ordning. Bland annat kostnader för teknisk utveckling, verksamhetsutveckling och material för utbildningar som underlättar personalens arbete. Det betonas att utvecklingsarbete är nödvändigt, oberoende av förändringar i lagstiftningen. Skyldigheter finns redan att följa principer om dataskydd, IT-säkerhet, vårdnadshavaransvar och sekretess

Det framgår att vissa barn och unga inte söker vård för rädslan att vårdnadshavare ska få tillgång till uppgifterna och bli en del i våldet mot barn och unga. Förslagen bedöms leda till stärkt integritet för barn, vilket ses som fördel ur detta perspektiv.

Några risker med förslagen är att unga motsätter sig vårdnadshavares elektroniska tillgång, trots att de behöver vårdnadshavarens stöd, att unga inte är mogna för att läsa sina journaler eller att barn från 13 år får ta ett större ansvar för sin vård än de är mogna för.

Samtliga förslag

Förslagen syftar till att skilja och tydliggöra barns och vårdnadshavares tillgång till barns patientuppgifter. Bland annat föreslås att barn från 13 år själv ska kunna fatta beslut om sina uppgifter. Lagändringar föreslås i patientdatalagen (2008:355), lagen (2018:1212) om nationell läkemedelslista och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Utredningens samtliga förslag biläggs nedan enligt kapitelindelningen i promemorian.

- 11.1.1 Vårdnadshavare får medges elektronisk tillgång till sina barns patientuppgifter.
- 11.1.2 Den elektroniska tillgången får ges genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande.

- 11.1.3 Uppgifter som omfattas av sekretess ska spärras för vårdnadshavaren.
- 11.1.4 Vårdgivare ska spärra uppgifter för vårdnadshavarens elektroniska tillgång, om barn som fyllt tretton år motsätter sig vårdnadshavarens åtkomst till uppgifterna.
- 11.1.5 Vårdgivaren ska informera barn som har fyllt tretton år om rätten att motsätta sig vårdnadshavarens elektroniska åtkomst.
- 11.1.6 Uppgifter som avslöjar att det finns uppgifter som har spärrats för vårdnadshavaren får inte göras tillgängliga för vårdnadshavaren genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande.
- 11.1.7 Barn som fyllt tretton år får medges elektronisk tillgång till sina patientuppgifter. Vårdgivaren styr över vilka uppgifter och verksamheter som ska omfattas av elektronisk tillgång.
- 11.1.8 Om vårdgivaren har spärrat en uppgift för vårdnadshavaren med hänvisning till sekretess, ska den även spärras för barnet.
- 11.2.1 Barn som fyllt tretton år och vårdnadshavare får var för sig medges direktåtkomst till barns uppgifter i den nationella läkemedelslistan. Uppgifter som omfattas av sekretess ska spärras för vårdnadshavaren.
- 11.2.3 E-hälsomyndigheten ska spärra uppgifter för vårdnadshavarens direktåtkomst, om barn som har fyllt tretton år motsätter sig vårdnadshavarens åtkomst till uppgifterna.
- 11.2.4 Om E-hälsomyndigheten har spärrat en uppgift för vårdnadshavaren med hänvisning till sekretess, ska den även spärras för barnet.
- 11.2.5 Uppgifter som avslöjar att det finns uppgifter som har spärrats för vårdnadshavaren får inte göras tillgängliga för vårdnadshavaren genom direktåtkomst.
- 11.2.6 Hälso- och sjukvårdspersonal som har behörighet att förskriva läkemedel är skyldiga att vid varje förskrivning till barn pröva sekretessen. Om uppgiften inte får lämnas ut till vårdnadshavaren, är hälso- och sjukvårdspersonalen skyldig att hos E-hälsomyndigheten begära att få uppgiften spärrad i den nationella läkemedelslistan för direktåtkomst av vårdnadshavaren.
- 11.2.7 Hälso- och sjukvårdspersonalen ska informera barn som fyllt tretton år om rätten att motsätta sig vårdnadshavarens direktåtkomst. Om ett barn som har fyllt tretton år motsätter sig vårdnadshavarens direktåtkomst, är hälso- och sjukvårdspersonalen skyldig att hos E-hälsomyndigheten begära att få uppgiften spärrad i den nationella läkemedelslistan för direktåtkomst av vårdnadshavaren.
- 11.2.8 Det ska införas bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om säkerhetsåtgärder vid enskilds direktåtkomst till uppgifter i den nationella läkemedelslistan.
- 11.3 Det införs en sekretessbrytande bestämmelse som tillåter vårdgivare att lämna ut barns patientuppgifter till vårdnadshavare genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande, om det inte kan antas att barnet lider betydande men om uppgiften röjs. Vidare ska en sekretessbrytande bestämmelse införas som tillåter E-hälsomyndigheten att lämna ut uppgifter om barn till vårdnadshavare genom direktåtkomst, om det inte kan antas att barnet lider betydande men om uppgifterna röjs.
- 11.4 En myndighet ska ges i uppdrag att ta fram och publicera stödmaterial riktad till vårdgivare med anledning av de nya bestämmelserna.
- 12 Lagförändringar föreslås börja gälla från den 1 juli 2024

Remissinstansernas yttrande

Nämndernas yttranden bifogas i helhet och sammanfattas nedan i korthet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig i stort positiv till förslagen. Nämnden anser det önskvärt med ställningstagande om hur en vårdnadshavares elektroniska tillgång till sitt barns uppgifter ska hanteras, i de fall barnet befinner sig i skyddat boende, utifrån hot och våld från vårdnadshavaren. Nämnden saknar resonemang i utredningen, i frågan. Det anses angeläget mot bakgrund av den lagstiftning som enligt utredningen Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende, föreslås träda i kraft under 2024.

Funktionsstödsnämnden

Funktionsstödsnämnden instämmer i utredningens förslag. Nämnden anser det särskilt viktigt att det finns kunskaper om att göra bedömningar och fatta välgrundade beslut bland hälso- och sjukvårdspersonal. Funktionsstödsnämnden instämmer i utredningens bedömning att det generellt är positivt för barn att kunna få stöd av vårdnadshavare i sin vård och behandling och att det därför är en fördel att vårdnadshavare kan ha elektronisk tillgång till barnets hälso- och sjukvårdsuppgifter. Det är extra viktigt för barn som på grund av fysisk eller intellektuell funktionsnedsättning och/eller allvarligare psykisk eller somatisk sjukdom är beroende av stöd av vårdnadshavare. Nämnden, liksom utredningen, lyfter behov av utvecklingsarbete angående ändamålsenliga, enkla och användarvänliga digitala system som stödjer personalens arbete, samordning mellan vårdgivare och anpassad information till barn och vårdnadshavare.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden ställer sig positiv till föreslagna förändringar och anser att det är viktiga förslag för en mer ändamålsenlig ordning. Betydelsen av att synliggöra barn och vårdnadshavare i lagstiftningen bedöms kunna underlätta för vårdpersonalens tolkning av föräldrabalken och offentlighets- och sekretesslagen. Nämnden understryker vikten av att det i vissa fall är nödvändigt att barns integritet skyddas och att vårdnadshavare inte får tillgång till sådana uppgifter som kan medföra risk för barnet. Grundskolenämnden belyser även vikten av vägledning till vårdpersonal om mognadsbedömning. Exempelvis om barnet inte uppnår mognadsgraden motsvarande en 13-åring, till exempel vid intellektuell funktionsnedsättning.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig positiv till utredningens förslag. Nämnden bedömer det nödvändigt i vissa fall att barns integritet skyddas och att vårdnadshavare inte får tillgång till sådana uppgifter som kan medföra risk för barnet. Nämnden lyfter också ett behov av att utredningens föreslagna stödmaterial inkluderar vägledning för att stödja vårdpersonal i bedömningar av uppgifter och mognadsgrad.

Stadskontorets bedömningar och förslag

Stadskontoret instämmer i att förslagen syftar till att värna barns integritet. Förslag om barns möjlighet att påverka direktåtkomst till sina egna hälso- och sjukvårdsuppgifter är särskilt angeläget, för att motverka risker för de barn som utsätts för våld och hot.

Nämndernas yttranden föreslås utgöra underlag till svar till Socialdepartementet. Förslaget är att

ställa sig positiv och lämna yttrande till Socialdepartementet baserat på nämndernas synpunkter.

Ansvariga

Susanna Jakobsson Enhetschef

Anna Westerling Ekonomidirektör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör